

Idrottens sociala betydelse

En statistisk undersökning
hösten 2004

FoU-rapporter

2003

1. Idrott, kön och genus – en kunskapsöversikt
2. Man vill ju inte att föreningen ska dö – en studie om idrottens föreningsledare våren 2003 (Anders Rönmark)
3. Etnisk mångfald och integration – visar idrotten vägen? (Jesper Fundberg)
4. Möjligheten till motion och fysisk aktivitet – lika för alla?
5. Kvinnor och män inom idrotten 2003 – statistik från Riksidrottsförbundet

2004

1. Ätstörningar – en kunskapsöversikt (Christian Carlsson)
2. Kostnader för idrott – en studie om kostnader för barns idrottande 2003
3. Varför lämnar ungdomar idrotten – en undersökning av fotbollstjejer och – killar från 13 till 15 år (Mats Franzén, Tomas Peterson)
4. IT-användning inom idrotten (Erik Lundmark, Alf Westelius)
5. Svenskarnas idrottsvanor – en studie av svenska folkets tävlings- och motionsvanor 2003
6. Idrotten i den ideella sektorn – en kunskapsöversikt (Johan R Norberg)
7. Den goda barnidrotten – föräldrar om barns idrottande (Staffan Karp)
8. Föräldraengagemang i barns idrottsföreningar (Göran Patriksson, Stefan Wagnsson)

2005

1. Doping- och antidopingforskning
2. Kvinnor och män inom idrotten 2004
3. Idrottens föreningar - en studie om idrottsföreningarnas situation
4. Toppningsstudien - en kvalitativ analys av barn och ledares uppfattningar av hur lag konstitueras inom barnidrott (Eva-Carin Lindgren och Hansi Hinic)
ISBN 91-975766-0-3
5. Idrottens sociala betydelse - en statistisk undersökning hösten 2004
ISBN 91-975766-6-2

Rapporterna kan beställas från Riksidrottsförbundets kundtjänst – kundtjanst@rf.se eller tel 08-699 62 03

ISBN 91-975766-6-2

9 789197 576666

Förord

I idrottens idéprogram, *Idrotten vill* som reviderades vid RF-stämman 2005, definieras att idrott är fysisk aktivitet som vi utför för att kunna ha roligt, må bra och prestera mera. Vidare att vi på alla nivåer vill bedriva vår idrott så att den utvecklar människor såväl fysiskt och psykiskt som socialt och kulturellt. Vi vill utforma vår idrott så att alla som vill får vara med, så att den ger alla som deltar en kamratlig och trygg social gemenskap.

För många är kamratskapet i föreningen ett avgörande skäl att engagera sig. Föreningen ger möjlighet till en trygg social gemenskap och genom ledarna kan ungdomar få positiva vuxna förebilder. Med en genomtänkt verksamhet kan vi påverka attityder och värderingar på ett positivt sätt. Särskilt viktigt är att verksamheten utformas så att barn lär sig respektera varandra som kamrater och medtävlare. På så sätt kan mobbning och trakasserier motverkas.

Idrotten är i mångt och mycket en del av samhället. Samtidigt som vi är tydliga med våra målsättningar finns samma frågor och problem inom idrotten som i samhället i övrigt. Hundratusentals ledare satsar oavlönad tid och kraft på att leda verksamheten, inte minst för barn och ungdomar. De bidrar härigenom till en positiv utveckling i samhället. Det hindrar dock inte att det också inom idrotten kan finnas problem med exempelvis mobbning och trakasserier.

Därför är det viktigt med kunskap om idrottens sociala betydelse och förekomsten av olika problem. Vi hoppas att denna undersökning ska kunna bidra till diskussioner kring idrottens etik och moral, hur mobbning och trakasserier inom idrotten bättre ska kunna motverkas och därmed bidra till stöd för den sociala delen av idrottsverksamheten. Till stöd för detta finns också exempelvis Riksidrottsförbundets och SISU Idrottsutbildarnas nya utbildningsmaterial kring det sociala idrottsledarskapet och SISU Idrottsutbildarnas och BRIS (Barnens rätt i samhället) hemsida mot mobbning inom idrotten.

Riksidrottsförbundet i oktober 2005

*Mikael Santoft
Riksidrottschef*

Innehåll

Bakgrund.....	7
Drygt fyra av tio 17 åringar idrottar/tränar i en idrottsförening.....	7
Idrottsungdomar är mer nöjda med livet.....	7
Idrottsungdomar har en mer positiv syn på framtiden.....	8
Träning och idrott minskar stressen	8
Idrottar för att ha kul och känna sig i form	9
Bra relationer till sina idrottskompisar	9
Positiv relation till idrottsledare.....	9
Uppskattning och trygghet	10
När och varför har en del ungdomar slutat med sitt idrottande.....	10
Mobbning	11
Nollning – ovanligt inom idrotten.....	11
Sexuella trakasserier	12
Är ätstörningar vanliga inom idrotten?	13
Attityder till fusk.....	13
Sammanfattning	14
Referenser och lästips.	15

Bakgrund

Riksidrottsförbundet, SISU Idrottsutbildarna och BRIS (Barnens rätt i samhället) samarbetar sedan några år kring frågor som rör idrottens sociala betydelse och hur man kan motverka mobbning och trakasserier. Som ett led av det genomfördes hösten 2002 ett seminarium på Bosön, en särskild hemsida finns där idrottsledare och andra kan få tips kring hur man motverkar mobbning. Dessutom producerades ett helt nytt studiematerial om det sociala idrottsledarskapet och nu presenteras denna rapport om idrottens sociala betydelse.

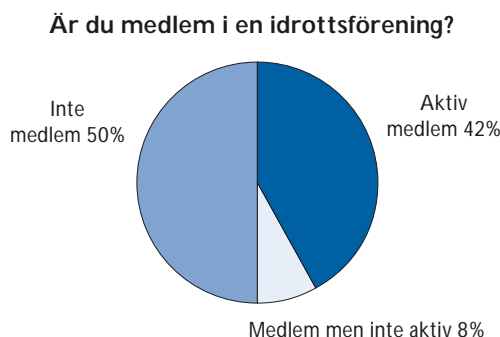
Våren 2004 gav Riksidrottsförbundet och BRIS undersökningsföretaget Temo i uppdrag att ta reda på hur verkligheten ser ut i följande frågor: Vilken social betydelse har idrotten för ungdomar i idrottsföreningar? Vilken framtidstro har de? Hur upplever de relationen till idrottsledare och kamrater? Blir ungdomar mer eller mindre stressade av att idrotta? Hur vanligt är det exempelvis med mobbning, trakasserier och nollningar. I vissa fall jämförs svaren från idrottsungdomar med svar från ungdomar som inte är aktiva i en idrottsförening. Vid ett par tillfällen jämförs idrotten med skolan.

3 000 slumpmässigt utvalda 17-åriga ungdomar har genom en enkät fått möjlighet att svara på frågor om vad de upplever att idrotten betyder socialt sett. Av dessa ungdomar besvarade 59 procent enkäten, vilket anses bra för en undersökning av det här slaget. Av de som besvarade enkäten uppgav 42 procent att de är aktiva medlemmar i en idrottsförening. I den fortlöpande texten använts oftast benämningen idrottsungdomar vilket är detsamma som gruppen aktiva medlemmar i en idrottsförening. I skriften används även benämningen "Aktiv med utländsk bakgrund". I det här fallet avses medlemsaktiva idrottsungdomar där båda deras föräldrar är födda i ett annat land än Sverige. Totalt i studien handlar det om 56 ungdomar vilket innebär att denna grupps resultat ska tolkas med en viss försiktighet.

Riksidrottsförbundet och BRIS står gemensamt för enkätens frågor och äger båda resultatet av undersökningen. Det bör emellertid påpekas att denna redovisning av resultaten i form av en rapport är Riksidrottsförbundets egen.

Drygt fyra av tio 17 åringar idrottar / tränar i en idrottsförening

Tabell/figur 1

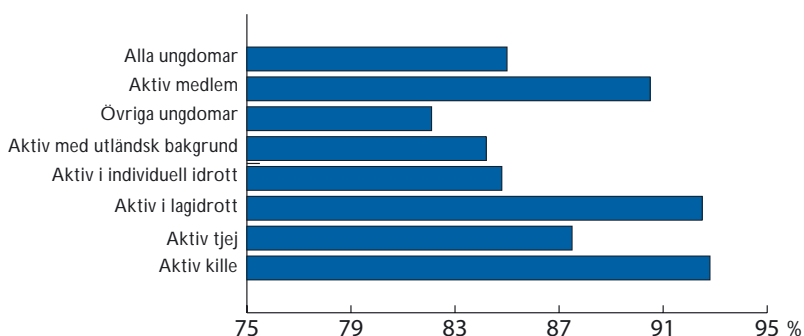
Drygt fyra av tio, 42 procent (39 procent av tjejerna och 45 procent av killarna), svarar att man är aktiv medlem i en idrottsförening/klubb, vilket i stort överensstämmer med andra undersökningar, exempelvis Riksidrottsförbundets rapport "En studie av svenska folkets tävlings- och motionsvanor 2003" (FoU 2004:5). Ungefär lika många ägnar sig åt lagidrott som åt individuell idrott. Var femte ägnar sig åt både lagidrott och individuell idrott. Tjejer ägnar sig oftare åt individuell idrott medan killar föredrar lagidrott.

Idrottsungdomar är mer nöjda med livet

En stor majoritet av idrottsungdomarna, 91 procent, uppger att de är nöjda med livet. Det kan jämföras med 82 procent bland ungdomar utanför idrotten. Av idrottsungdomarna är 93 procent av lagidrottande ungdomar respektive 85 procent av individuellt idrottande ungdomar nöjda med livet. I den här undersökningen svarar fler killar än tjejer att de är nöjda med livet och ungdomar med svensk bakgrund är mer nöjda än de med utländsk bakgrund.

Tabell/figur 2

Andelen som är ganska eller mycket nöjda med livet

Ju oftare man idrottar och ju oftare man umgås med vänner och bekanta desto vanligare är det att man uppger att man är nöjd med livet. Andra undersökningar har visat att idrotten, främst lagidrott, ger barn och ungdomar ett större socialt kapital.

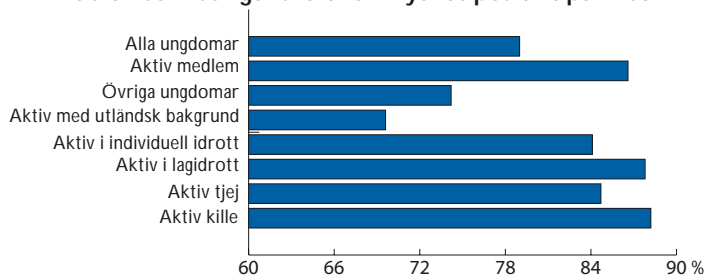
Enligt Mats Trondman (idrottsvetenskap, Malmö Högskola) är idrottsungdomar ofta ”förankrade i sina närsamhällen, de trivs och umgås ofta och gärna med familj och vänner. De ser framtiden med an och tillförsikt och de träffas ofta för att fira denna känslomässiga integration med vad livet har att erbjuda dem. Inte minst för att de ingår i aktiva nätverk med många vänner att vända sig till”.

Knappt en av tjugo, fyra procent, av idrottsungdomarna uppger att de är missnöjda med livet. Det kan jämföras med sju procent bland icke idrottande ungdomar. Tjejer är mer missnöjda med livet än killar (fem respektive två procent) och de som sysslar med individuell idrott är mer missnöjda än lagidrottare (sex respektive två procent). Dessutom är ungdomar med utländsk bakgrund mer missnöjda med livet än svenska ungdomar (sju respektive fyra procent).

Idrottsungdomar har en mer positiv syn på framtiden

Tabell/figur 3

Andelen som ser ganska eller mycket positivt på livet

En stor majoritet, 87 procent, av idrottsungdomarna uppger att de ser mycket eller ganska positivt på framtiden. Det kan jämföras med 74 procent för icke idrottande ungdomar. Såväl ungdomar inom lagidrott som ungdomar inom individuell dito uppger att de ser mer positivt på framtiden än andra ungdomar. Killar ser något mer positivt på framtiden än tjejer men skillnaden är marginell. En tydligare skillnad syns bland aktiva med utländsk bakgrund. Av dessa ser 70 procent positivt på framtiden jämfört med 87 procent för aktiva medlemmar totalt.

En av femtio, två procent, av idrottsungdomarna uppger att de ser pessimistiskt på framtiden. Det kan jämföras med sex procent för ungdomar utanför idrotten. Även här utmärker sig idrottsungdomar med utländsk bakgrund där sju procent uppger att de ser pessimistiskt på framtiden.

Träning och idrott minskar stressen

En fråga som ibland diskuteras är den stress som tävlandet och prestationskraven inom idrotten kan skapa. En annan sida av saken är i vilken utsträckning fysisk träning och social samvaro inom idrotten betyder för att minska stressen. Så här uppfattar ungdomarna det själva.

Tabell/figur 4

Vad av följande stämmer bäst på dig när det gäller idrott/träning och stress?

Ange ditt svar på skalan 1-5

	Aktiva medlemmar			Bakgrund Utländsk	Ej aktiv medlem
	Total	Kön Man	Kvinn		
	%	%	%	%	%
1 Jag känner mig mycket mindre stressad när jag idrottar/tränar	38	38	38	46	27
2	26	22	31	22	30
3 Varken mer eller mindre stressad	31	35	27	24	35
4	4	4	4	6	5
5 Jag känner mig mycket mer stressad när jag idrottar/tränar	1	2	1	4	3

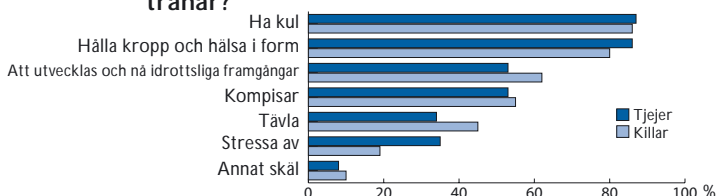
De svarande fick ange på en skala från 1 till 5, i vilken grad de känner sig stressade när de idrottar/tränar. Av de ungdomar som idrottar och tränar svarar 64 procent att de blir mindre stressade av att idrotta och träna. 31 procent svarar varken eller och bara fem procent uppger att de blir mer stressade. Det är vanligare bland tjejer än bland killar att känna sig mindre stressad av att idrotta.

Fler ungdomar med utländsk bakgrund än andra ungdomar uppger att de känner sig mycket mindre stressade av att idrotta och träna. I Riksidrottsförbundets forskningsrapport ”Etnisk mångfald och integration – visar idrotten vägen”? (FoU-rapport 2003:3) har etnologen Jesper Fundberg intervjuat ett antal tjejer och killar med invandrarungdom. Undersökningen visar att en del ungdomar med utländsk bakgrund upplever idrotten som en rasistisk frizon

Idrott för att ha kul och känna sig i form

Tabell/figur 5

Vad är de huvudsakliga skälen till att du idrottar/tränar?

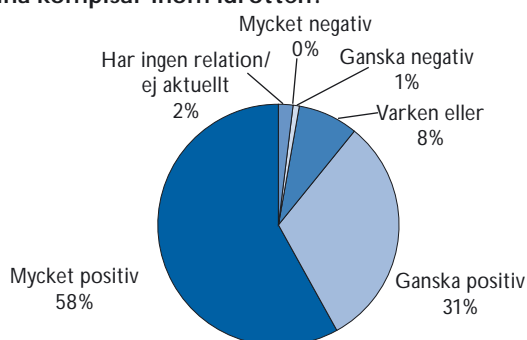

Varför tränar och idrottar ungefär hälften av alla landets 17-åringar? Två svarsalternativ dominerar för både tjejer och killar. 86 procent idrottar för att ”ha kul” och 83 procent för att ”hålla kropp och hälsa i form”. Det kan jämföras med 40 procent för svarsalternativet ”tävla” och 58 procent för ”att utvecklas och nå idrottsliga framgångar”. Här skiljer det sig något mellan könen. Fler killar än tjejer har kryssat i alternativen ”tävla” och ”att utvecklas och nå idrottsliga framgångar”. Fler tjejer än killar har uppgett skälet ”stressa av” för sitt tränande och idrottande.

Bra relationer till sina idrottskompisar

Tabell/figur 6

Hur skulle du vilja beskriva din relation med dina kompisar inom idrotten?

Nio av tio idrottsungdomar (fördelat på 95 procent inom lagidrott och 81 procent inom individuell idrott) uppger att de har ganska eller mycket positiva relationer med sina kompisar inom idrotten.

Skillnaden blir ännu större på frågan var kompisarna man i huvudsak umgås med finns. Där svarar 72 procent inom lagidrott och 42 procent inom individuell idrott, att de i huvudsak umgås med kompisar inom idrotten.

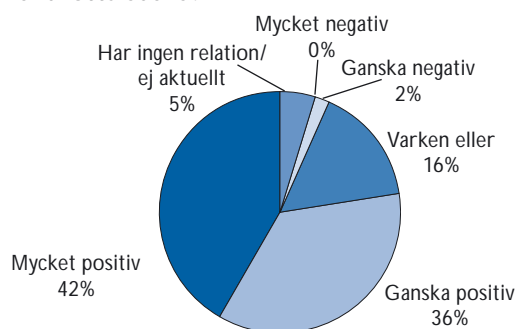
På frågan var kompisarna i huvudsak finns svarar idrottsungdomar och övriga ungdomar

ungefär i samma utsträckning på svarsalternativen ”skolkamrater/arbetskamrater” och ”andra kamrater”. Det som skiljer är att idrottsungdomar också anger alternativet ”kamrater inom idrotten”. En slutsats av det kan vara att idrottsungdomar genom idrotten helt enkelt har fler kompisar vilket stärker andra undersökningar som visat på att idrotten stärker ungdomars sociala kapital. Det gäller främst för lagidrott men även för ungdomar som utövar individuell idrott.

Positiv relation till idrottsledare

Tabell/figur 7

Hur skulle du vilja beskriva din relation med dina idrottsledare?

Nästan fyra av fem idrottsungdomar uppger att de har ganska eller mycket positiva relationer till sina idrottsledare. Siffrorna stämmer ganska väl överens med en undersökning från Ungdomsbarometern 2001 där drygt fyra av fem, 84 procent, svarat att man helt eller delvis instämmer i att idrottsledare är goda förebilder för barn och ungdomar.

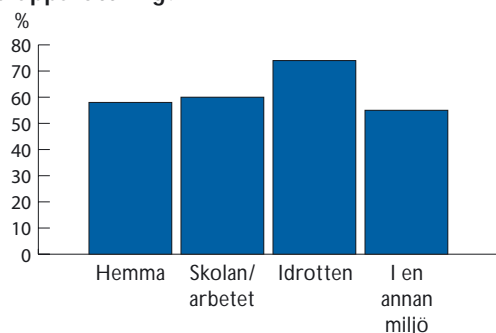
Det är något fler lagidrottande ungdomar än individuellt idrottande ungdomar som uppger att de har ganska eller mycket goda relationer till sina idrottsledare. De flesta övriga svarar att de varken har en positiv eller negativ relation till ledaren. Endast två procent svarar att de har en ganska negativ relation och ingen i undersökningen svarar att han eller hon har mycket negativ relation till sina idrottsledare.

Däremot svarar endast femton procent att de skulle vända sig till en idrottsledare om de skulle få problem av något slag. Det ligger ungefär i samma nivå som för lärare och annan skolpersonal. De flesta idrottsungdomar skulle i första hand vända sig till sina föräldrar och i andra hand en skolkamrat eller annan kamrat.

Uppskattning och trygghet

Tabell/figur 8

I vilken av följande miljöer, om någon, känner du uppskattning?

Av idrottsungdomarna känner 74 procent uppskattning inom idrotten. Det är bara en marginell skillnad mellan killar och tjejer. Det kan jämföras med att 60 procent av alla ungdomar känner uppskattning i skolan eller på arbetet och 58 procent hemma. Bland idrottsungdomar med utländsk bakgrund känner sig 69 procent uppskattade inom idrotten. Med andra ord något lägre än för idrottsungdomar med svensk bakgrund.

65 procent av idrottsungdomarna känner trygghet inom idrotten. Tjejer och killar har svarat i stort sett lika. Bland idrottsungdomar med utländsk bakgrund känner sig 45 procent trygga inom idrotten och 47 procent i skola/arbete. På frågan i vilken miljö ungdomarna varken känner trygghet eller uppskattning uppger sex procent (fyra procent av killarna och åtta procent av tjejerna) ”inom idrotten”.

Resultatet kan jämföras med att 15 procent av ungdomarna varken känner trygghet eller uppskattning i skolan eller på arbetet. I den här frågan framträder en tydlig negativ avvikelse för ungdomar med utländsk bakgrund. Bland idrottsungdomarna uppger tolv procent att de varken känner trygghet eller uppskattning i skolan eller på arbetet. Bland idrottsungdomar med utländsk bakgrund är motsvarande siffra så mycket som 22 procent.

När och varför har en del ungdomar slutat med sitt idrottande

Tabell/figur 9

Vilket eller vilka var de huvudsakliga skälen till att du slutade idrotta/träna?

	Kön		
	Totalt	Man	Kvinna
	%	%	%
Prestationskraven var för höga	15	11	18
Tappade intresset	58	62	55
Jag utvecklades inte i önskad takt	14	14	14
Tidsbrist	33	30	35
Dåliga ledare/tränare	21	20	23
Hade inga kompisar i träningsgruppen	10	9	12
Flyttade till annan ort	6	4	9
Träffat pojkvän eller flickvän	5	5	5
Annat skäl	25	24	26

Av de ungdomar som slutat idrotta kan man se att det skett i en ganska jämn omfattning från cirka 11-12 årsåldern fram till denna undersöknings målgrupp, 17-åringarna. Det är i stort ingen skillnad mellan tjejer och killar när och i vilken omfattning dessa slutar. Detta motsäger tidigare uppfattningar att tjejer skulle sluta idrotta tidigare än killar. Den här undersökningen visar att det snarare är killarna som slutar något tidigare än tjejerna. Skillnaderna är för små för att kunna dra några direkta slutsatser men resultatet stämmer väl överens med en undersökning i studien ”Varför lämnar ungdomar idrotten” (FoU 2004:3).

Skälet till varför 17-åringarna slutat är också i stort desamma för tjejer och killar. När det gäller prestationskrav framträder dock en skillnad. Arton procent av tjejerna uppger prestationskrav som skäl jämfört med elva procent av killarna. De största skälen till att sluta är ”tappade intresset” (58 procent) och ”tidsbrist” (33 procent) vilket kan tolkats som att de helt enkelt prioriterat annat än idrott.

Den här undersökningen visar att endast ett fåtal (fem procent) uppger att skälet till att de slutat idrotta är att de träffat pojkvän eller flickvän. Ungefär lika få (sex procent) har slutat för att de flyttat till annan ort.

I det tidigare avsnittet ”Positiv relation till idrottsledare” kunde vi konstatera att 4 av 5 av idrottsungdomarna svarade att de har mycket bra eller ganska bra relation till sina idrotts-

ledare. Här kan vi konstatera att en av fyra uppger dåliga ledare/tränare som ett skäl till varför de slutat.

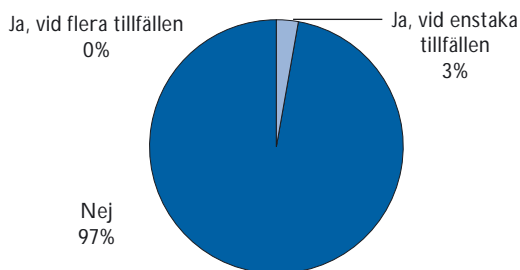
I undersökningen "Varför lämnar ungdomar idrotten" (flickor och pojkar inom fotbollen följt under tre år, 13-15 år) gick det inte påvisa några skillnader på benägenheten att sluta beroende på A-lagets placering i seriesystemet, geografiskt område, etnisk tillhörighet, när man är född på året, kön och konkurrens. Det avgörande var för främst de första två åren *erkännande för sina prestationer* och främst för det sista året i undersökningsgruppen *det sociala kapitalet*, d v s betydelsen av kompisar och positiva relationer i verksamheten. Vidare visade undersökningen att det var bland dem som inte valt de mer krävande studierna som de flesta av fotbollsungdomarnas avhoppare återfanns.

Mobbning

BRIS definition av mobbning är upprepade negativa handlingar mot en person. Mobbning kan vara fysisk (slag knuffar och liknande) eller psykisk (elakheter, miner, ord och utfrysning med mera). SISU Idrottsutbildarna och BRIS har en gemensam hemsida som ger förslag på vad man kan göra för att motverka mobbning. Du kan nå sidan genom SISU Idrottsutbildarna eller Riksidrottsförbundets hemsida (www.rf.se, länk: Idrottens trovärdighet).

Tabell/figur 10

Andelen som det senaste året känt sig utsatta för mobbing i samband med idrott

Ingen av idrottsungdomarna uppger att de känt sig mobbade i samband med idrottsaktiviteter vid flera tillfällen de senaste tolv månaderna. Tre procent har svarat att de känt sig mobbade vid enstaka tillfällen. Eftersom så få svarat att man känt sig mobbade är underlaget väldigt litet och osäkert när det gäller övriga frågor.

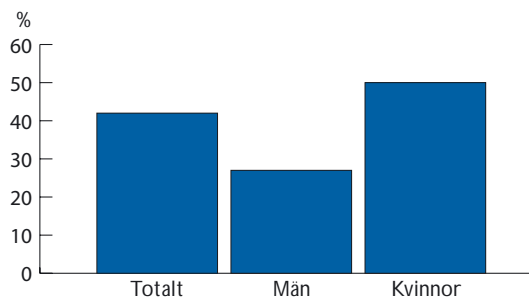
Av de tjejer som svarat att de känt sig mobbade har alla uppgett att det varit psykisk. Av de killar som har svarat att de känt sig mobbade har cirka en tredjedel (cirka en procent av alla) svarat fysisk och cirka två tredjedelar (två procent av alla) svarat psykisk.

Även om talen kan uppfattas som låga kan exempelvis tre procent motsvara i snitt en ungdom i varje idrottsgrupp bestående av cirka 30 ungdomar. Av de idrottsungdomar som uppger att de är/varit mobbade svarar cirka fyra av tio killar och två av tio tjejer att det upplevts ganska eller mycket allvarligt.

Siffrorna kan jämföras med att var tionde i undersökningen känt sig mobbad vid flera eller enstaka tillfällen i skolan och/eller på arbetet (nio procent av killarna och tolv procent av tjejerna). Även här svarar nästan alla tjejer som känt sig mobbade att det varit psykisk. Bland killarna uppgav ungefär två tredjedelar psykisk och en tredjedel fysisk eller både psykisk och fysisk.

Tabell/figur 11

Andelen som sökt hjälp för den mobbing de blivit utsatta för

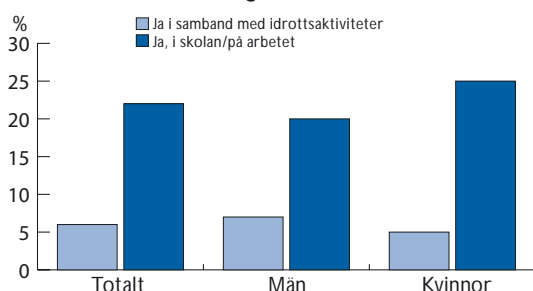
Ungefär hälften av tjejerna och en fjärdedel av killarna har sökt stöd, hjälp eller pratat med någon om det hon eller han råkat ut för när det gäller mobbning.

Nollning – ovanligt inom idrotten

Det finns ingen enhetlig definition av "nollning" inom idrotten. Begreppet nollning kommer troligen från universitetsvärlden då de nytillkomna ska "tas upp" i gemenskapen av de studenter som redan gjort sin första tid. En annan benämning är inkilning. Innebörden och innehållet i nollning/inkilning kan starkt variera från trivsamma sociala välkomstceremonier till grova kränkningar. I enkäten ställs frågan om de svarande "det senaste året varit med om en så kallad nollning".

Tabell/figur 12

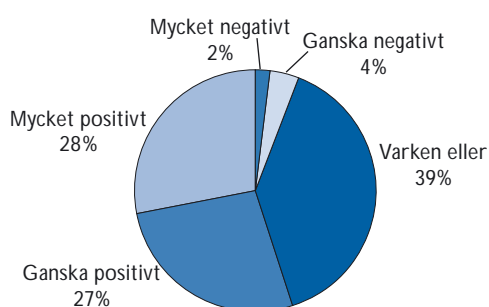
Har du någon gång det senaste året varit med om en så kallad nollning?

Av idrottsungdomarna uppger sex procent att de i samband med idrottsaktivitet någon gång under de senaste tolv månaderna varit med om så kallad nollning. Det kan jämföras med att 22 procent av alla svarande uppger att de varit med om nollning i samband med skolan eller arbetet någon gång under de senaste tolv månaderna. På den frågan kan svaren omfatta alla former av så kallad nollning och inkilning oavsett var på skalan från trevligheter till kränkande aktiviteter det varit. Det kan i sammanhanget vara värt att nämna att undersökningsgruppen var i den ålder att det stora flertalet precis hade börjat gymnasiet där en viss omfattning av nollning kan förekomma, vilket också staplarna för skolan/på arbetet bekräftar.

Tabell/figur 13

Hur upplevde du nollningen?

På frågan hur nollningen upplevdes svarar betydligt fler positivt än negativt. 55 procent upplevde det ganska eller mycket positivt, 38 procent varken eller och endast 6 procent ganska eller mycket negativt. När det gäller ganska eller mycket negativt finns en kraftig könsskillnad. Nio procent av killarna och noll procent av tjejerna uppger att de upplevt nollningen negativt.

Eftersom det är sju procent av killarna som varit med om nollning inom idrotten och att

det av dessa är nio procent som upplevt det negativt är det med andra ord bara en dryg halv procent av idrottskillarna som varit med om nollning som upplevts ganska eller mycket negativ någon gång de senaste tolv månaderna. Bland tjejerna är det ingen i undersökningen som upplevt nollningen negativt. Det kan konstateras att det inte är särskilt vanligt förekommande med nollning som upplevs negativt inom idrotten. Samtidigt är varje fall ett för mycket.

Sexuella trakasserier

Sexuella trakasserier betyder ovälkommet uppträdande av sexuell natur eller annat uppträdande på grund av kön som kränker flickor och pojkar, kvinnor och män. Förekomsten av sexuella trakasserier har i debatten och lagstiftningen tagits på allvar först de senaste 15-20 åren. På senare år har frågan också uppmärksamats inom idrotten. Riksidrottsförbundet antog 2002 en policy mot sexuella trakasserier. Den finns på Riksidrottsförbundets hemsida (www.rf.se, länk: Idrottens trovärdighet).

Inom idrotten är det vanligt förekommande med s k under- och överordning som till exempel mellan aktiva och ledare och/eller kvinnor och män. I sådana miljöer i andra sammanhang vet vi att sexuella trakasserier kan vara mer vanligt förekommande än när individerna är jämlika och jämställda.

Tabell/figur 14

Har du någon gång under de senaste 12 månaderna råkat ut för ovälkomna sexuella kommentarer, beröringar eller erbjudanden i samband med idrottsaktiviteter?

	Totalt	Kön	
		Killar	Tjejer
	%	%	%
Nej	98	98	97
Ja, kommentarer	2	2	2
Ja, beröringar	0	0	1
Ja, erbjudanden	0	0	1

Undersökningen visar att sexuella trakasserier av sexuell natur är mindre vanligt inom idrotten än jämfört med i skolan och på arbetet. Det vanligaste är att man blir utsatt av någon som är ungefär i samma ålder. Det gäller speciellt kommentarer. Det är dock betydligt vanligare för tjejer än för killar att de blir utsatta av någon som är 25 år eller äldre.

Även om siffrorna över sexuella trakasse-

rier kan uppfattas som relativt låga inom idrotten är ändå varje fall ett för mycket. Två av hundra kan i snitt betyda att en aktiv 17-åring i varannan eller var tredje förening (beroende på föreningsstorlek) blivit utsatt någon gång de senaste tolv månaderna.

Är ätstörningar vanliga inom idrotten?

Ätstörningar är ett samlande begrepp för anorexi, bulimi och hetsätning samt ätstörningar som har inslag av flera av dessa sjukdomsbilder. Ätstörningar inom idrotten får med jämna mellanrum stor uppmärksamhet, då kända elitidrottare drabbas. 2004 presenterade Riksidrottsförbundet rapporten "Ätstörningar – en kunskapsöversikt" (FoU 2004:1). Det finns också information med länkar utlagt på RF:s hemsida (www.rf.se, länk: Idrottens trovärdighet). Riksidrottsförbundets och SISU Idrottsutbildarnas utbildningsmaterial "Det sociala ledarskapet" innehåller en egen del om ätstörningar.

Tabell/figur 15

Har du någon gång under de tre senaste åren sökt hjälp för ätstörningar?

	Totalt	Kön	
		Killar	Tjejer
	%	%	%
Nej	96	99	92
Ja, vid enstaka tillfällen	3	1	5
Ja, vid flera tillfällen	1	0	3

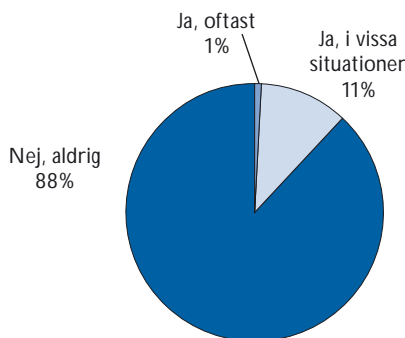
Tidigare undersökningar har visat att det förekommer en viss ökad risk för ätstörningar inom elitidrott, främst vissa sk estetiska idrotter. Samtidigt har undersökningarna visat att utslaget på hela idrotten, breddidrotten, förekommer ingen sådan ökad risk. Denna undersökning stärker den bilden då resultaten visar att det inte är vanligare med ätstörningar bland idrottsungdomar än bland andra ungdomar. Men då ätstörningar till en del har att göra med starkt idrottsrelaterade frågor som exempelvis förbrännande motion och prestation så har frågan ändå en koppling till idrottsverksamhetens vardag och behovet av uppmärksamhet på problemen.

Attityder till fusk

Idrotten har en lång tradition av att motverka fusk och verka för rent spel och regelefterlevnad. Det är meningslöst att tävla om inte alla följer gemensamt uppsatta regler. Därför tar också idrotten avstånd och arbetar aktivt mot användandet av förbjudna preparat- dopingför att uppnå bättre resultat. Mer information om rent spel och antidoping finns på RF:s hemsida. Riksidrottsförbundets och SISU Idrottsutbildarnas utbildningsmaterial "Det sociala ledarskapet" innehåller egna delar om rent spel och antidoping.

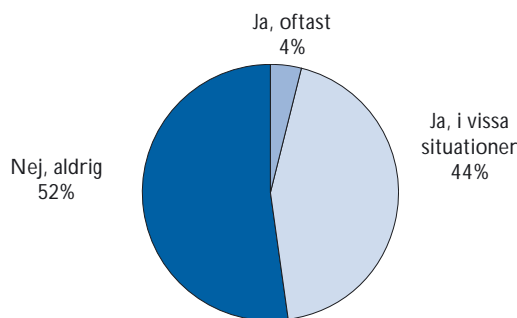
Tabell/figur 16

Tycker du att det är ok att fuska i idrottssammanhang?

Tabell/figur 17

Tycker du att det är ok att fuska i skolan?

En av tio av de idrottsaktiva ungdomarna tycker att det är ok att fuska inom idrotten. Det kan jämföras med att av hela undersökningsgruppen anser nästan hälften att det är ok att fuska i skolan. Det finns också en könsskillnad. Av de idrottsaktiva ungdomarna tycker 16 procent av killarna och 6 procent av tjejerna att det är okej att fuska inom idrotten.

Sammanfattning

Vi kan konstatera att undersökningen i stort ger en mycket positiv bild av idrottens sociala betydelse. Särskilt om man sätter resultaten i relation till samhället i övrigt. Samtidigt visar resultaten att problem som exempelvis mobbing och trakasserier också förekommer inom idrotten. Även om siffrorna kan förefalla låga inom idrotten är varje fall av mobbing och trakasserier ett fall för mycket. Även om en svarsfrekvens på 59 procent anses bra och förhållandevis tillförlitligt för en undersökning av det här slaget kan vi ändå inte blunda för att fyra av tio valt att inte svara på enkäten.

Ett positivt betyg för vår verksamhet är att idrottsungdomar uppger sig vara mer nöjda med livet och ha en positivare bild av framtiden än ungdomar i allmänhet. Det bekräftar vår bild då andra undersökningar tidigare kunnat konstatera ungefär samma sak. En stor majoritet av ungdomarna känner också sig uppskattade inom idrotten. Genomgående för dessa frågeställningar är att idrottsungdomar med invandrarbakgrund visar på sämre siffror. De är emellertid fortfarande bättre än siffrorna för ungdomar i allmänhet.

En större och kanske mer intressant nyhet är att idrotten så pass tydligt som resultaten visar minskar ungdomarnas upplevelse av stress. Ibland debatteras utslagning och prestationskrav inom idrotten, inte minst i den åldersgrupp som redovisas här. Men ungdomarnas egna svar ger inte stöd för detta resonemang. 64 procent känner sig mindre stressade, 31 procent varken mer eller mindre och bara 5 procent känner sig mer stressade av att idrotta. Även här gäller emellertid konstaterandet att även om de negativa siffrorna kan förefalla låga så

är det en ungdom av tjugo inom idrotten som känner sig mer stressad.

Nio av tio idrottsungdomar uppger att de har positiva relationer till sina idrottskompisar och fyra av fem uppger att de har positiva relationer till sina idrottsledare. Andra undersökningar visar att ungefär lika många, fyra av fem, instämmer i påståendet att idrottsledare är goda förebilder för barn och ungdomar. Däremot svarar bara cirka en av sju idrottsungdomar att han/hon skulle vända sig till idrottsledaren om han/hon fick problem av något slag. Där får som förväntat föräldrar högst siffror. Idrottsledaren kan med andra ord vara en god förebild som man har en bra relation till men ingen som man vänder sig till om man får problem. Samtidigt är det naturligtvis positivt att en av sju idrottsungdomar ändå har en idrottsledare att vända sig till vid problem av något slag.

När det gäller de mer konkreta problemområden som enkäten frågat om såsom mobbing, trakasserier och negativt upplevda nollningar kan siffrorna för idrotten förefalla låga. Det är dem också sett i relation till exempelvis skolan. Men som vi återkommit till ett flertal gånger i denna rapport är i sådana sammanhang ett fall ett för mycket. Då sådana fall inträffar leder det inte sällan till en stor medial uppmärksamhet. Ett fåtal men ändå återkommande fall kan ge intryck av det är illa ställt inom idrotten. Undersökningen visar emellertid att det inte finns skäl till någon panikkänsla, däremot finns det skäl att även fortsättningsvis utveckla den genomtänkta verksamheten, det sociala idrottsledarskapet, vara observant på förekomsten av problem och medvetet medverka till att förebygga och motverka dessa.

Referenser och lästips.

Riksidrottsförbundet (FoU 2004), *En studie av svenska folkets tävlings- och motionsvanor 2003*.
Finns på www.rf.se.

Malmö Högskola (2005), artikel av Mats Trondman, idrottsvetenskap.
Finns på Malmö Högskolas webbtidning www.idrottsforum.org

Ungdomsbarometern (2001).

Riksidrottsförbundet (FoU 2004), *Varför lämnar ungdomar idrotten*.
Finns på www.rf.se.

BRIS och SISU Idrottsutbildarna. Gemensam hemsida om mobbning.
Finns på länk från www.rf.se och www.sisuidrottsutbildarna.se.

Riksidrottsförbundet (FoU 2004), *Ätstörningar – en kunskapsöversikt*.
Finns på www.rf.se.

Riksidrottsförbundet och SISU Idrottsutbildarna, utbildningsmaterial *Det sociala ledarskapet*.
Information och beställning genom www.sisuidrottsutbildarna.se länk: Projekt.

Riksidrottsförbundet. Information om mobbning och trakasserier, nollning och ätstörningar.
Finns på www.rf.se länk: Idrottens trovärdighet.

RIKSIDROTTSFÖRBUNDET

Idrottens Hus, 114 73 Stockholm • Tel: 08-699 60 00 • Fax: 08-699 62 00
E-post: riksidrottsforbundet@rf.se • Hemsida: www.rf.se

ISBN 91-975766-6-2

9 789197 576666